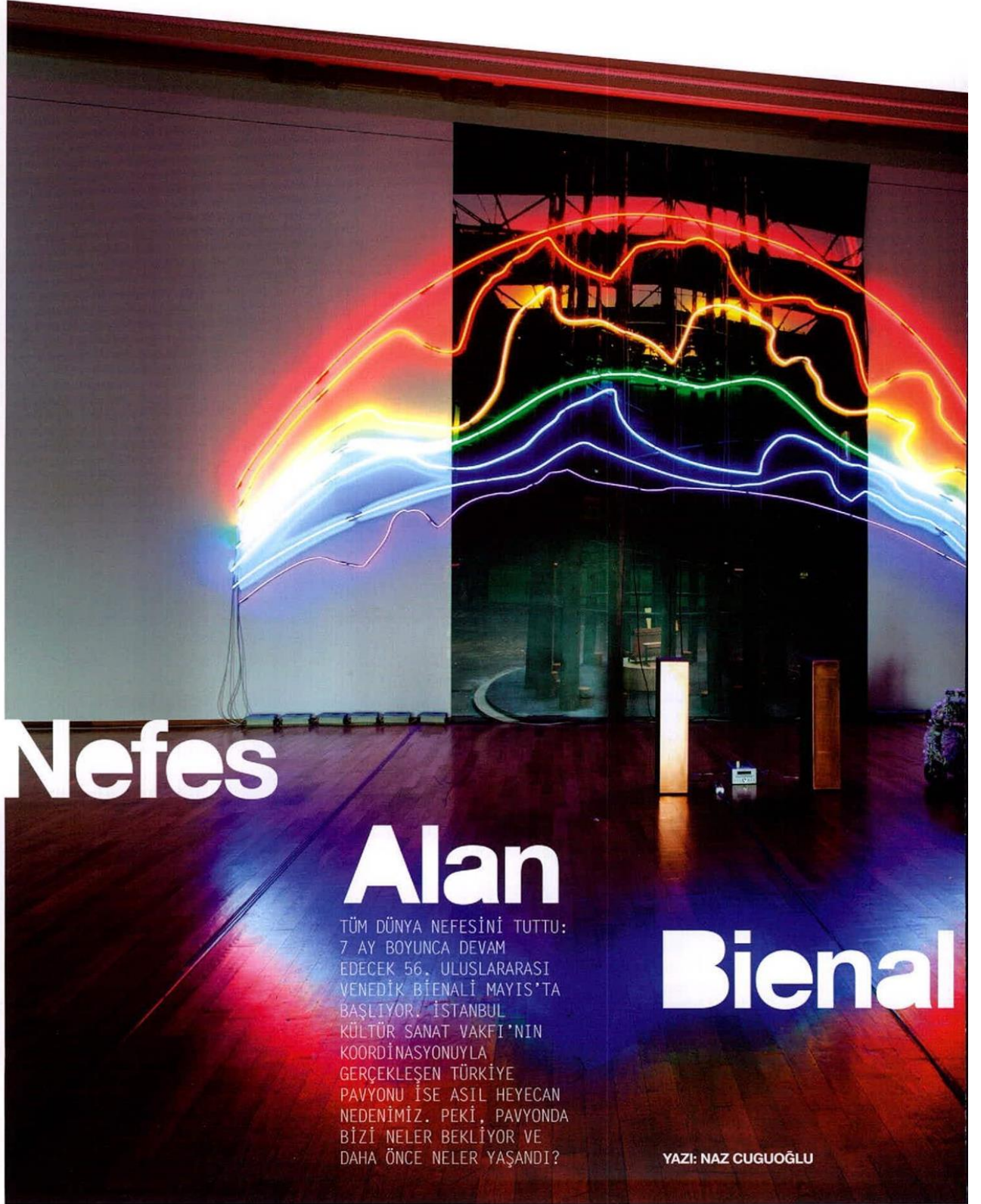

Nefes

Alan

TÜM DÜNYA NEFESİNİ TUTTU:
7 AY BOYUNCA DEVAM
EDECEK 56. ULUSLARARASI
VENEDİK BİENALİ MAYIS'TA
BAŞLIYOR. İSTANBUL
KÜLTÜR SANAT VAKFI'NIN
KOORDİNASYONUyla
GERÇEKLEŞEN TÜRKİYE
Pavyonu ise ASIL HEYECAN
NEDENİMİZ. PEKİ, PAVYONDA
BİZİ NELER BEKLİYOR VE
DAHA ÖNCE NELER YAŞANDI?

Bienal

YAZI: NAZ CUGUOĞLU

art ist_bienal

Venedik Bienali 56. Uluslararası Sergisi bu yıl Okwui Enwezor'un küratörlüğünde ve 9 Mayıs - 22 Kasım tarihleri arasında sanatseverlerle buluşuyor. İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV) koordinasyonunda hayat bulan Türkiye Pavyonu, bu sene bienalin ana mekânlarından Arsenale'deki Sale D'armi binasında sergileniyor. Sergide 2012'den beri Hollanda'da yer alan Witte De With Center for Contemporary Art'ta direktör görevini üstlenen ve başarılarıyla Uluslararası Sanat Eleştirmenleri Derneği'nin Hollanda şubesinde "Yılın En İyi Sergisi" ödülüne layık görülen Defne Ayaş'ın küratörlüğünde, kavramsal sanatçı Sarkis'in "Respiro" projesi de ziyaretçilerle buluşuyor.

SAVAŞ GANİMETİ

Sarkis yarım yüzyılı aşkın bir süredir, farklı formlarda ürettiği sanat eserleriyle, hem ulusal hem de uluslararası platformlarda günümüzün önde gelen sanatçılarından biri olarak anılıyor. Çalışmaları özellikle Almanca'da "savaş ganimeti" anlamına gelen "kriegsschatz" ve sanat tarihçi Aby Warburg'un "leidschatz" yani "ıstırap hazinesi" kavramlarıyla ilişkili olmasıyla biliniyor. Onu, rengârenk formuyla İstanbul Modern Müzesi'nin girişini aydınlatan neon yerleştirmesi "Gökkuşak"tan tanıyorsunuzdur. Sarkis bu işiyle aslında sanatsal bir fikrin doğuş anında yaşanan tarifi imkânsız heyecan ve doğanın bize sunduğu mucizeler arasındaki paralellige dikkat çekiyor. Eminim siz de bir kere bile olsa o yerleştirmenin önünde durmuş ve içinizin umutla dolmasına şahit olmuşsunuzdur. Ne de olsa sanat hayatın bize sunduğu inanılmaz mucizelerden biri. İKSİV'nin aldığı karar kimileri için şaşırtıcı olabilir. Geçtiğimiz aylarda Salon İKSİV'de gerçekleşen basın toplantısında, Sarkis de bu konuya dikkat çekmiş ve bu teklif karşısında önce kafasının karıştığını fakat sonra İstanbul Bienali direktörü Bige Örer ve Venedik Bienali Türkiye Pavyonu Koordinatörü Tuna Ortaylı Kazıcı ile bir araya gelince bu kararın samimiyetine inandığını ifade etmişti. Sanatçı bu sergiyle, geçmişin sebep olduğu "bir asırlık sıkışmışlığı" sanat diliyle açmak ve nefes almalarına sebep olmak istiyor.

YEDİ ÇOCUK YEDİ GEZEĞEN

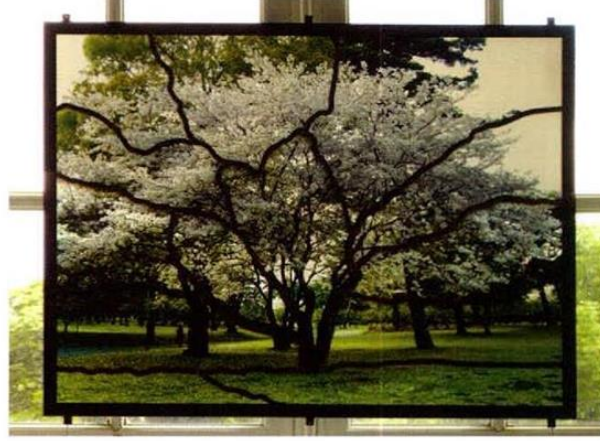
Sarkis çalışmalarında genellikle farklı din, felsefe ve sanat tarihlerini bellek ve mekânla ilişkilendirmeyi tercih ediyor. Bir anlamda mekânların tarihini düşünerek onlara yaşam veriyor. Venedik'te de benzer bir tercihte bulunuyor ve bienal boyunca hiç durmadan yaşamaya ve nefes almaya devam edecek bir alan kurguluyor. Sanatçı, 12 metreye 48 metre boyutundaki mekânı çift taraflı bir aynayla ikiye bölüyor ve aynanın iki ucuna gökkuşağı neonları oturtuyor. Yerleştirmeye 36 adet vitray ve İtalyan kompozitör Jacopo Baboni-Schilling'i'ye sipariş edilen 48 dakikalık bir beste de eşlik ediyor. Sergiden önce yapılan bir çalışma süresince yedi çocuğun parmak izleriyle aynaya çizdiği yedi gezegen ve Sarkis'in yerleştirmesine dair görüşlerin yer aldığı bir kitap da

Gökkuşak - Sarkis

yine serginin bir parçası olarak sunuluyor. Sarkis'in gökkuşağı bildiğimiz gökkuşaklarına benzemiyor. Sanatçının tanımladığı bu, "çıldırma başlanmış bir gökkuşağı." Farklı nefes ritimlerine sahip bu iki gökkuşağının yansımaları aynada yankılanıyor ve çocukların yaptığı çalışmalar nefesin sürekli olmasını sağlıyor. Aslında sanatçı bizi ışığın ilk kırılma anına davet ediyor, bizi bir dakika da olsa durup düşünmeye ve dönüşmeye teşvik ediyor. İtalyanca'da nefes anlamına gelen "Respiro" projesinde sanatçı, bir anlamda sanatseverleri nefes almaya ve nefes alma eylemi üzerine düşünmeye davet ediyor. Sonuçta bize doğduğumuz anda verilen bu mucizenin değerine dair ne kadar bilinçliyiz ki günlük hayattaki koşturmacamızda...

HEP BERABER NEFES ALALIM

İşlerinde, mekânı izleyiciye göre kurgulamayı tercih eden ve ona "aktör" rolü veren Sarkis, bu defa sanatseverleri "gökkuşağını yüklenme"ye ve onun nefesine göre nefes almaya çağırıyor. O yüzden gelin, Sarkis'in Türkiye Pavyonu'nda kurduğu tiyatro sahnesinde biz de kendimizi rolümüze kaptıralım. Obje ve görselleri, düşünce ve kodlarla bir araya getiren sanatçının kapılarını araladığı bu sonsuz diyalogda biz de söz sahibi olalım. Aynalar,

36 Vitraydan Biri - Sarkis

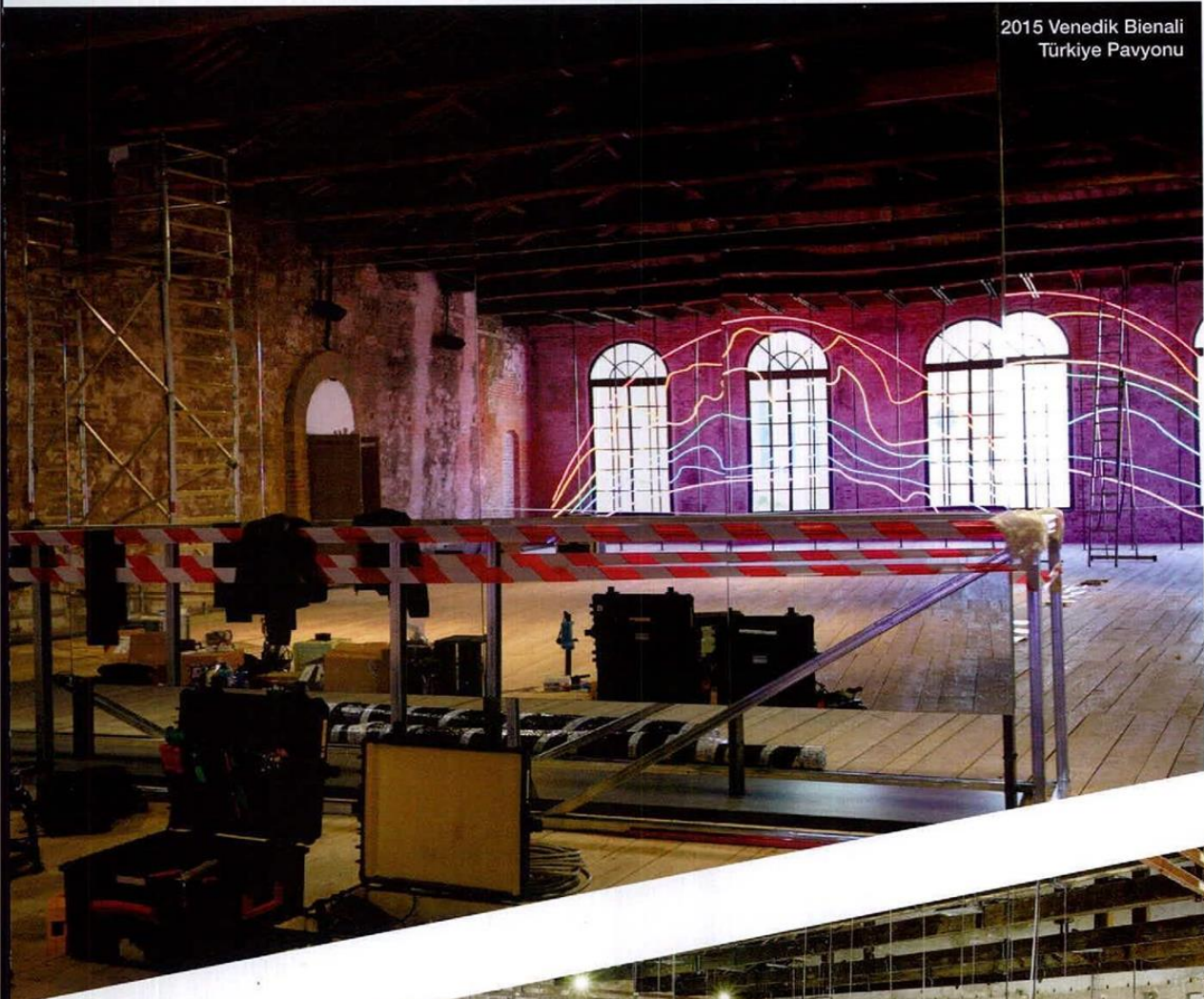
vitray panolar ve neon ışıklandırmalardan oluşan bu yerleştirmeden esinlenen Jacopo Baboni-Schilling'in bestesine kulak verelim ve bir saniye de olsa duralım, hep beraber nefes alalım. Mimari kurgu, vitraylarda şifrelenmiş sinyaller, saklanmış çerçeveler umudumuzu kırmassın. Bu belirsiz zamanlarda bizi iyileştiren ışık olsun! Eğer "Venedik'e gidemiyorum, bu deneyimi kaçıracağım" diyorsanız, üzülmenize gerek yok. 7 Mayıs'ta Sarkis'in iki yerleştirmesi daha eş zamanlı olarak İstanbul ve Cenevre'de sergilenecek. Böylece Venedik - İstanbul - Cenevre arasında bir diyalog kurulması da sağlanacak. Sarkis, Venedik Bienali süresince bir başka sergide daha yer alıyor. St. Lazzaro Adası'nda Ermenistan tarafından gerçekleştirilecek sergi, 1915 Olayları'nın 100. yılı sebebiyle diasporadaki sanatçıların işlerini bir araya getiriyor. Sergide Türkiye'den Hera Büyüktaşçıyan ve Sarkis'in de birer işine yer veriliyor.

TÜRKİYE PAVYONU GEÇTİĞİMİZ YILLARDA NELER YAŞADI?

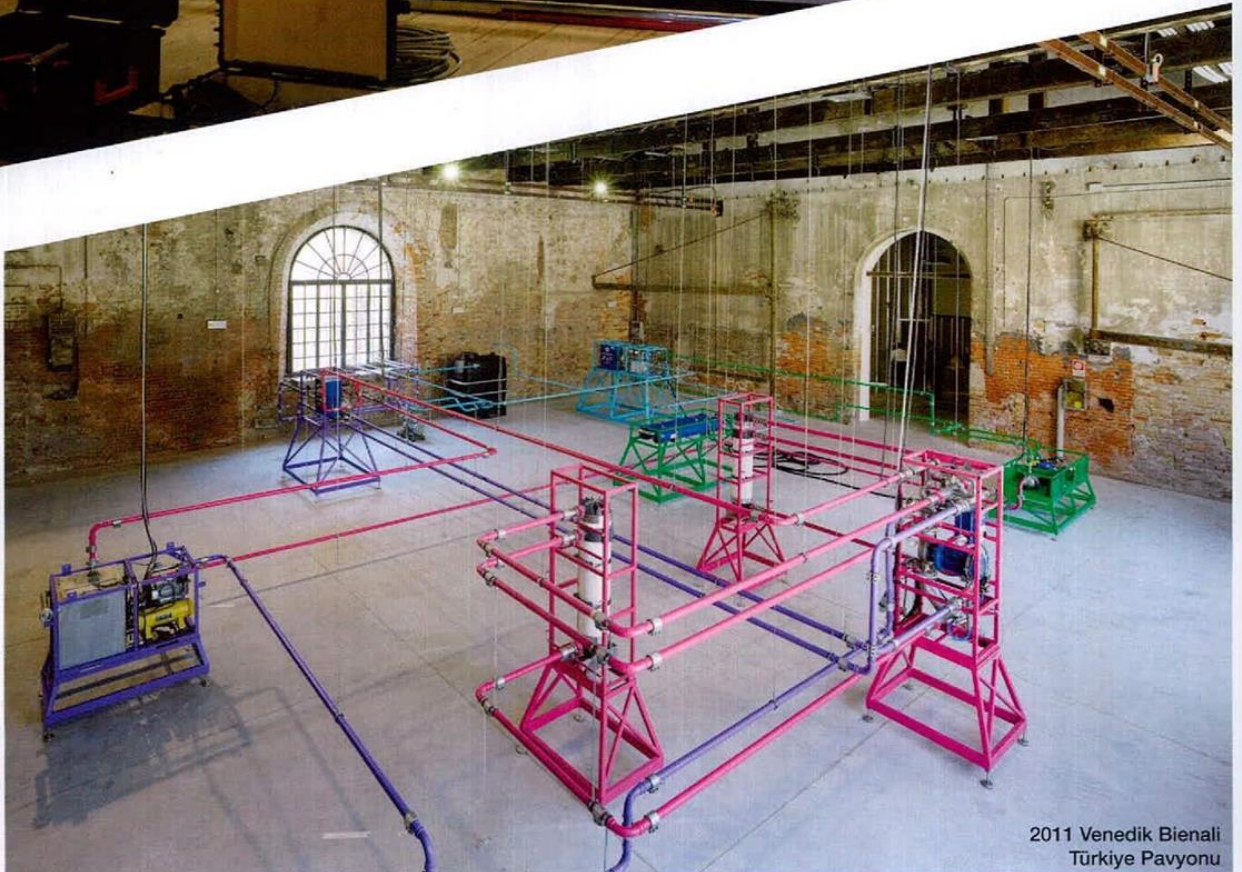
Türkiye Venedik Bienali'nde ilk kez 1991 yılında, Beral Madra'nın kişisel çabaları ve Türkiye sergisinin küratörlüğünü üstlenmesiyle yer aldı. Türkiye Pavyonu ise bambaşka bir hikâye. Pavyon, 2003 yılında Venedik Bienali'nde bir mekân kiralmasıyla hayata geçti. O yıl serginin küratörlüğünü, Türkiye'nin 2007 yılına kadar bienale katılımını sağlayan Beral Madra yaptı. İlk pavyondaki "in Limbo" adlı sergide Gül Ilgaz, Ergin Çavuşoğlu, Neriman Polat, Nazif Topçuoğlu ve Nuri Bilge Ceylan'ın video ve fotoğraf işleri yer aldı. İsmi "ortada kalma" anlamına gelen sergi, sanatla karşılaştığımızda yaşadığımız duygular ve sanat dünyasındaki eşikler üzerineydi. 2005 yılında gerçekleşen Venedik Bienali 51. Uluslararası Sanat Sergisi'nde ise Türkiye Pavyonu'nun küratörlüğünü Beral Madra, koordinatörlüğünü ise Murat Pilevneli üstlendi. Pavyon bu defa izleyicileri Hüseyin Çağlayan'ın Palazzo Levi'de gösterilen ve Tilda Swinton'ın yer aldığı "Olmayan Varolma" adını taşıyan ve farklı disiplinler içeren işiyle buluşturdu. Çağlayan bu çalışması için kimlik, mekân, biyoloji ve antropoloji bilgilerini kullanarak farklı kişilerin kullandığı kıyafetlerden alınma DNA'lardan üç boyutlu sanal bir karakter yarattı. Bu karakterin şehirdeki farklı seslere nasıl tepki verdiğine bakarak ses ve form arasında da bir ilişki kurmuş oldu. Sergilenen iş, kimlik ve önyargı gibi konseptler üzerinden de bir tür mesaj verir nitelikteydi ve farklı bir ülkeye gidilince yoğun olarak hissedilen göç ve terörizm gibi konulara gönderme yapıyordu. 2007 yılından itibaren Türkiye Pavyonu'nun kaderi İKSV'ye emanet edildi. Venedik

14. Venedik Mimarlık Bienali'nden

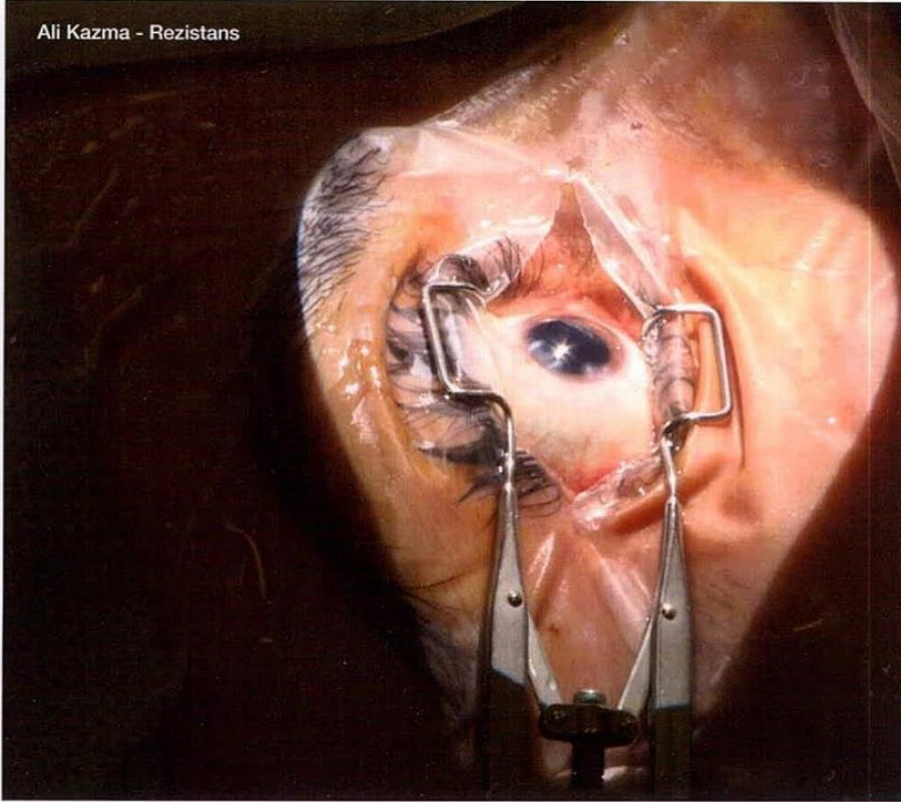

2015 Venedik Bienali
Türkiye Pavyonu

2011 Venedik Bienali
Türkiye Pavyonu

Ali Kazma - Rezistans

anda rengârenk bir formda birbirlerine bağlanıyordu. Kanın vücutta dolaşımı, sermayenin sınırlar arası yolculuğu gibi pek çok konuya referanslar içeren bu koreografik süreç sonunda, arıtılmış su sakın sakın ait olduğu yere, kanala geri dönüyordu. 2013 yılında, Emre Baykal'ın küratörlüğünde Ali Kazma'nın "Rezistans" başlıklı video serisi sergilendi. Bu sergide yer alan işlerin çoğunu Ali Kazma'nın geçtiğimiz aylarda Arter'de gerçekleşen kişisel sergisi "Zamancı"da tekrar izleme şansına sahip olduk. Kazma'nın, Venedik'teki sergisinde yer alan ve beş kanaldan oluşan video yerleştirmesi, bedeninin özgürleşmesini sağlarken zaman zaman sınırlanmasına da sebep olan müdahale ve stratejiler üzerine bir deneme niteliğindeydi. İzleyici bu deneyimi, Kazma'nın farklı ülkelerde film seti, hapisane veya genetik araştırma laboratuvarı gibi şaşırtıcı mekânlarda kaydettiği görüntüler üzerinden yaşama imkânına sahip olmuştu. 2014 yılından itibaren Türkiye, Venedik Bienali'ndeki uzun süreli mekânını 2034 yılına kadar garantilemiş oldu. Bu girişim İKSV ve 21 destekçinin katkısıyla gerçekleşti ve 2014 yılında ilk defa Türkiye Pavyonu, Venedik Bienali Uluslararası Mimarlık Sergisi'nde yer aldı. Sergi, Murat Tabanhoğlu'nun küratörlüğünde ve Pelin Derviş'in koordinasyonuyla Ali Taptık, Alper Derinboğaz, Candaş Şişman, Metehan Özcan ve Serkan Taycan'a ait işlerin "Hafıza Mekânları" başlıklı projede yer almasıyla gerçekleşti. Proje kentsel dönüşümü özellikle son zamanlarda inanılmaz bir hızla yaşamakta olan İstanbul'a öznel bir bakış niteliğindeydi. Bu yıl da Venedik Bienali 56. Uluslararası Sergisi'ni büyük bir heyecanla bekliyoruz. Bu heyecanın da iki farklı sebebi var: Grup sergisinden ziyade tek bir sanatçının bir küratörle çalışarak ortaya çıkardığı kişisel bir sergi niteliğinde olması ve Türkiye-Ermenistan ilişkisine sanatsal bir açılım sağlaması. Size önerimiz Venedik'e gitmeniz ve bu sürecin bir parçası olmanız!

art_ist_bienal

Bienali Danışma Kurulu iki yılda bir beraber çalışmak istedikleri küratörleri belirlemeye, küratörler de davet edecekleri sanatçıları duyurmaya başladı. 2007 yılında küratörlüğü devralan Vasıf Kortun, Hüseyin Bahri Alptekin'i davet etti ve girişleri yarı kemerli, her biri özgün beş hücreden oluşan "Don't Complain" adlı yerleştirme ortaya çıktı. Sergideki bir tabelada yazan cümleden ismini alan yerleştirme "şikayet etme" diyerek aslında "şikayet eden kişi" konumuna düşen bireyin yaşadığı çelişkiyi ifade ediyordu. Her odacığın içinde yer alan LCD ekranlarda birbiri ardına akıp giden imgeler, uzun bir zaman diliminde, benzer yerlerden alınan görüntülerin bir yansıması niteliğindeydi. Örneğin, kendinizi Alptekin'in gözünden dilsiz bir çöp toplayıcısının peşinde bulabiliyordunuz. Mekân aynı zamanda seyircilere odalarda yer alan koltuklara oturarak kendilerini evlerinde hissedebilecekleri bir rahatlık da sunuyordu. 2009 yılında Başak Şenova'nın küratörlüğünü yaptığı Türkiye Pavyonu'nda "Lapses/*" başlıklı proje için Banu Cennetoğlu'nun "Katalog 2009" ve Ahmet Ögüt'ün "İnfilak Etmiş Kent" adlı işleri yer aldı. Cennetoğlu çalışmasında pek çok fotoğrafın çeşitli kategoriler altında sınıflandırıldığı faaliyete dayalı bir sipariş kataloğu tasarladı ve izleyicileri de verdikleri fotoğraf siparişleriyle sürece dâhil etti. Ögüt ise kurguladığı yerleştirmesi için, hem Türkiye'deki hem de dünyadaki önemli mimari yapıların orijinalliğine sadık kalarak bir maket şehir kurdu. Bu şehirde, Mostar Köprüsü'nden Madımak Otel'i'ne kadar hafızamızda yer etmiş pek çok otel, bina ve araç yer alıyordu. Venedik Bienali 54. Uluslararası Sanat Sergisi, Fulya Erdemci'nin küratörlüğünde ve Danae Mossman'ın işbirliğiyle gerçekleşti. Pavyonun çalışması ise Ayşe Erkmen'in "Plan B" adlı işiydi. Bu heykel yerleştirmede, sanatçı Venedik'in suyla olan ilişkisini ele alıyor ve Arsene'nin bir odasını kompleks bir su arıtma tesisi olarak kurguluyordu. Kurguda, arıtma biriminin parçaları odanın çeşitli köşelerine savruluyor, bir noktadan sonra ve hiç beklenmeyen bir